

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Αντρέας Φραγκιάς: Λοιμός
(Κ.Ν.Α. Γ' Λυκείου, σσ. 168-173)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Το έργο του Αντρέα Φραγκιά *Ο Λοιμός* γράφτηκε το 1972. Πώς συνδέεται, κατά τη γνώμη σας, το μυθιστόρημα με το πολιτικό καθεστώς της εποχής εκείνης;
2. Ο συγγραφέας έζησε τη ζωή του πολιτικού εξόριστου. Πιστεύετε ότι εκφράζει μέσα από το *Λοιμό* αυτή την εμπειρία του;
3. “Κύριο χαρακτηριστικό της γραφής του Αντρέα Φραγκιά υπήρξε η ρεαλιστική απεικόνιση της πραγματικότητας. Στο *Λοιμό* η πραγματικότητα, στην οποία παραπέμπει, χάνει τα αναγνωρίσιμα στοιχεία της”¹. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας με βάση το κείμενο.

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Σε ποιες ενότητες μπορεί να χωριστεί το απόσπασμα;
2. Στο απόσπασμα παρακολουθούμε την εκτέλεση μιας παράλογης, εξευτελιστικής διαταγής από τους κρατούμενους σ' ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης. Πώς λειτουργεί η διαταγή στις καταστάσεις που θα αντιμετώπιζαν οι κρατούμενοι στο μέλλον;
3. Ποιο είναι το βασικό θέμα του αποσπάσματος; Πώς συνδέεται με τον τίτλο του μυθιστορήματος *Ο Λοιμός*;

¹ Καρβέλης Τ., *Δεύτερη Ανάγνωση*, εκδ. Σοκόλη, Αθήνα 1991, σ. 153.

4. Ποιες αφηγηματικές τεχνικές διακρίνετε στο απόσπασμα;²
5. Συνδέονται μεταξύ τους τα περιστατικά που αποτελούν τη δομή του αποσπάσματος; Να σχολιάσετε την απάντησή σας.
6. Τα πρόσωπα του μυθιστορήματος δεν έχουν όνομα. Τι θέλει να υποδηλώσει μ' αυτό ο δημιουργός;
7. Ποιο είναι το κυρίαρχο στοιχείο στις εικόνες του κειμένου; Ποια θέση έχουν στο απόσπασμα;
8. Ο Λίνος Πολίτης γράφει ότι “... το θέμα του Λοιμού είναι καθαρά πολιτικό, όπου δίνεται με αδρές γραμμές η κόλαση της επιστημονικά οργανωμένης απανθρωπιάς της εποχής μας”. Να σχολιάσετε την άποψη αυτή με βάση το κείμενο³.

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. “Ένας ειδικός ομιλητής ... μίλησε για τους φορείς των ζωικών και των ηθικών μολύνσεων, για τη λυτρωτική διαδικασία και την κάθαρση, για τις συμβολικές προεκτάσεις ενός τέτοιου χρέους”. Να σχολιάσετε το παραπάνω χωρίο και να εξηγήσετε τι υπαινίσσεται ο συγγραφέας με τη λυτρωτική διαδικασία και την κάθαρση.
2. Τι συμβολίζει, κατά τη γνώμη σας, η εξόντωση των μυγών και τι αντιπροσωπεύουν οι τελευταίες στο απόσπασμα;
3. Τόσο το καθήκον εξόντωσης των μυγών, όσο και η υλοποίηση του υπόλοιπου έργου αποβαίνουν μάταια, αφού ουσιαστικά οι κρατούμενοι παράγουν έργο χωρίς χρησιμότητα. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ασχολούνται με έργα που δεν έχουν πρακτική ωφέλεια;
4. Πώς περιγράφονται οι βασανιστές; Τι συμβολίζουν οι άσπρες μπλούζες που φοράνε;
5. Πώς εκφράζεται, κατά τη γνώμη σας, το παράλογο στο εξεταζόμενο κείμενο και πώς συνδέεται με την πραγματικότητα που βιώνουν οι κρατούμενοι;

² “Η κριτική έχει επισημάνει την αφηγηματική τεχνική του συγγραφέα που συνηθίζει να κατακερματίζει την αφήγησή του σε πολλά μικρά επεισόδια, φωτίζοντας κάθε φορά ένα μικρό κομμάτι της ζωής των προσώπων του, ενώ ο ρεαλισμός υποχωρώντας από βιβλίο σε βιβλίο δίνει τη θέση του σε σύμβολα και αλληγορίες”.

³ Πολίτης Λ., *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα, 1985, σ. 354.

6. Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε ένα χωρίο του κειμένου στο οποίο να φαίνεται ο τρόπος ζωής των κρατουμένων.
7. Γιατί δεν δίνεται, κατά τη γνώμη σας, συγκεκριμένος χώρος και χρόνος δράσης⁴;

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Μ. Λουντέμης: *Οδός Αβύσσου αριθμός 0*⁵

“... Η φρίκη της Μακρόνησος δε χωράει σε βιβλία. Διαβάζεται μόνο μες στα μάτια των τρελών της. Μόνο τ’ αυτιά του Λαυρίου πρόφτασαν στην αρχή, ν’ αρπάξουν κάτι ξεφτίδια απ’ τις φωνές... Στην αρχή, γιατί αργότερα ράγισαν κι αυτά και δεν άκουαν πια τίποτα. Κι έτσι απόμειναν μόνο οι σκύλοι -με το προφητικό τους ένστικτο- να σκορπούν απ’ τους καρβουνοσωρούς τις ομιωγές τους, σα μαύρους χρησμούς που έβγαιναν απ’ τα σπλάχνα του προαιώνιου ζώου.

Απ’ το Λαύριο οι δήμοι φαίνονταν μικροί ... Κι ήταν για να σαστίζεις πώς τόσο μικροί δήμοι κάνανε τόσο μεγάλα εγκλήματα. Μα το έγκλημα ποτέ δεν μετριέται με τον πήχυ. Γιατί ποτέ το έγκλημα δεν έχει το ανάστημα του κακούργου. Πάντα είναι μεγαλύτερό του. Γιατί ένας πραγματικός κακούργος ποτέ δεν κάνει μόνο ένα έγκλημα. Πόσο μάλλον στη Μακρόνησο όπου είχε καταργηθεί η τιμωρία. Γιατί κι αυτό έγινε στη Μακρόνησο. Χωρίσανε το έγκλημα απ’ τον κολασμό και αντιστρέψανε τους όρους. Ρίζανε τον κολασμό στα θύματα και τον έπαινο στους κακούργους. Έτσι τους βοήθησαν να κάνουν το έγκλημα ψυχαγωγία και πρωινή γυμναστική. Όταν όμως ένας άνθρωπος συνηθίσει να διασκεδάζει με το αίμα που τρέχει, με τίποτα πια στο εζής δεν μπορεί να διασκεδάσει.

(απόσπασμα)

Να συσχετίσετε το παραπάνω απόσπασμα με το εξεταζόμενο κείμενο. Να σχολιάσετε το ρόλο των βασανιστών, όπως προβάλλεται κι από τα δύο αποσπάσματα.

⁴ Βλ. εισαγωγικό σημείωμα σχολικού βιβλίου, σ. 168.

⁵ Λουντέμης Μ., *Οδός Αβύσσου αριθμός 0*, εκδ. Δωρικός, σ. 203.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να σχολιάσετε το περιεχόμενο των κηρυγμάτων των βασανιστών και να τα συσχετίσετε με την όλη παρουσία τους στο κείμενο.
2. Αντιστέκονται οι κρατούμενοι στους βασανιστές και στο καθεστώς που επικρατεί; Με ποιον τρόπο;
3. Ο Τάκης Καρβέλης υποστηρίζει ότι “... το έργο του Αντρέα Φραγκιά αποτελεί ένα ενιαίο μυθιστόρημα εν προόδω, στη διαδρομή του οποίου παρακολουθούμε τη βαθμιαία και αναπότρεπτη φθορά των συνειδήσεων, την καταπάτηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και την μετατροπή ενός ολόκληρου λαού σε άβουλο πλήθος”⁶. Να σχολιάσετε το κλίμα του παραλογισμού που επικρατεί και να εκφράσετε τη γνώμη σας για το πολιτικό σύστημα και τις σωφρονιστικές μεθόδους που χρησιμοποιούνταν.

⁶ Καρβέλης Τ., “Η πραγματικότητα και η μετάπλάσή της στο μυθιστορηματικό έργο του Αντρέα Φραγκιά”, π. *Ελίτροχος*, τχ. 7, Φθινόπωρο 1995, σσ. 186-192.